

Šaty dělaj člověka aneb co se nosilo za mé babičky a maminky.

Popisuji hlavně moji babičku Terezii Lišťakovou a moji maminku Libuši Sedlaczkovou. Začnu moji babičkou, která se narodila v roce 1930 na Žitkové, na Kopanicích. Babička pocházela z velmi chudé rodiny a byla nejmladší z osmi dětí. Protože zanedlouho po jejím narození začala válka, už tak chudobné poměry se velmi zhoršily. Bylo zvykem, že šaty se dědily a tak babička nosila obnošené šaty po svých sourozencích, a protože šaty před ní nosilo už sedm dětí, byl oděv velmi poškozený. Obnošený, ošumělý a většinou potrhaný. Jako malá nosila sukni ke kolenům a košilku. Když bylo teplo, chodila bosa. Babička si pamatuje na jediné pěkné šaty, které měla. Byly to šaty na ramínka, bílé a lesklé. Přes ně byla zástěra, která se zavazovala vzadu na bedrech a měla černé našité kapsy. Šaty nosila jen při vzácných příležitostech a na svátky. Maminka mojí babičky, moje prababička, neměla peníze na oblečení pro své děti a tak chodila žebrať různé hadříky, látky a oděvní součásti k Židům, které se pak nosily téměř do úplného roztrhání. To samé bylo i s botami. Babička nosila plátěné boty, které opět podědila. V zimě se nosily flaušové kabáty tmavých barev bez vzorů a na hlavách velké vlněné šátky se střapci. Když pak byla babička starší, pamatuje si, že se místo kabátů nosily tzv. vlnáky. Byly to velké šátky, které zakryly jak hlavu, tak většinu těla a po okrajích opět zdobené střapci. Většinou vlnáky byly černé, tmavé bez vzorů. Když byla babička velmi malá pamatuje si také na dřeváky, které se nosily jak v létě, tak i v zimě. Podrážka byla dřevěná a horní část byla z tvrdého plátna. Babička si vzpomíná, že v zimě ji byla v dřevácích velká zima a měla zmrzlé nohy. Jako malá si tedy zmrzlé nohy počůravala, aby si je zahřála. Když se šlo do kostela, měla babička po sourozencích kašmírové šaty tmavé barvy a plátěné boty. V zimě se

nosily plátěné a tmavé šátky, v létě potom šátky hedvábné a různě barevné. Babička neměla žádné ozdoby, kabelky ani nic podobného. Svoji první kabelku dostala kolem svých dvaceti let, která ale nebyla nová, ale opět už obnošená. Když byla babička už starší (měla děti) nosila v zimě gumové boty tzv. galoše, které byly celkem elegantní na první pohled. Byly na zip ke kotníčkům a na vysokém podpatku. Zvláštní na těch botách bylo to, že když se rozeply, byly tam uvnitř vložené filcové papuče.

Svatební šaty měla babička půjčené od sousedky. Byly to bílé, dlouhé šaty po kotníčky. Kolem krku byl kulatý stojatý límeček s propínacími knoflíčky, s dlouhým rukávem. Boty dostala babička jako svatební dar. Byly to bílé boty na nízkém podpatku, bez paty, jen pásek kolem kotníku. Jako doplněk měla babička na hlavě věneček z umělých bílých květin a bílé rukavice, pletené z tenké příze.

Oblečení maminky bylo podobné, protože také jako malá dědila obnošený oděv. Maminka se jako babička nenarodila na Žitkové, ale v Uherském Hradišti. Do školy se v létě a na jaře chodilo v bavlněných hnědých punčocháčích a sandálky s jednobarevným páskem. Sukně byly z tesilu a většinou jednobarevné a bez vzoru. Barvy převládaly hlavně modré a béžové. Halenky byly také jednobarevné a z dederonu. Zděděné halenky byly z krepu, barevné, s květinovými vzory. Na svátek se nosily punčocháče bílé a k tomu bílé střevíce s červenou mašličkou ve předu. Svetry, které jako malá měla, byly ručně pletené. Poté doma měli průmyslový stroj pro domácí pletení. Pletly se na tom hlavně svetry, kamaše, ponožky. Moje babička nemohla pracovat, tak ani ona neměla

peníze, aby moji mamince mohla kupovat nové oblečení. Maminka si vzpomíná, že vždycky dvakrát do roka, na jaro a na zimu, přijely tety ze Znojma. Tety vždycky s sebou vozily balíky s oblečením, které i přesto, že bylo obnošené, bylo velmi pěkné. Bylo barevné, z různých materiálů a moderní. Nejoblíbenější byly letní šaty, které byly z bílomodrého průhledného silonu. Jako podklad byla kombinace ze satenu. Sukně ve střihu „A“ bohatě pod kolena našasena, v pase byl ručně vyšíváný pásek. Jinak se většina oblečení, které maminka nosila, vyráběla z umělého materiálu, hlavně silonu a dederonu. Ne jen kvůli chudobě, ale i celkově bylo módní oblečení nedostatkové zboží.

Později když maminka dorůstala, bylo na trhu hlavně strojově pletené oblečení. Jednalo se hlavně o svetry a halenky v různých barvách a vzorech. Vzory byly ale velmi fádní, protože se jednalo jen o pruhy, čtverce apod. Také se nosily různé druhy vln, včetně s velkým obsahem silonu - chemlon. Tento materiál se využíval všestranně, na svetry, čepice, vesty, ale také na předložky, rohože, tašky, gobeliny. V době 70let a 80let, převládaly hlavně materiály: dederon, krymplen, žoržet, krep, flanel a bavlna. Na kalhoty a sukně se používal hlavně tesil, manšestr. Na šaty krimplen a žoržet.

Co se týče oděvu po doma, tak mamka jako malá nosila modré dívčí trenýrky do pasu s gumičkou kolem třísel a k tomu bílá bavlněná trička. Také se nosily tmavěmodré teplákové soupravy z tenké bavlny. Černá barva se údajně nedala sehnat. Obyčejně se k tomu nosily také žabky nebo jarmilky. Později, jako starší učenka, nosila baret a radionku. V té době to byl módní hit. Kalhoty bederní a dole hodně rozšířené do zvonu s přišitými manžetami. Kalhoty hlavně z tesilu a manšestru, riflovina se ještě nenosila. Nosily se i mini, které běžně nosily

i starší ženy. Obvykle se k tomu nosily boty na hrubé podrážce a hrubém podpatku, běžně až 13cm.

Svatební šaty maminky byly z bílého potištěného krimplenu. Kolem krku byla fazónka. Rukávy byly všity a od lokte rozšířené do zvonu. Pod prsy byla látka stříhaná, nabírána a rozšířená do tvaru „A“ až na zem. K tomu měla bílé lakované boty na vyšším podpatku a vyšší podrážce, asi 4cm. Na hlavě měla do pasu dlouhý závoj s korunkou, která byla z falešných perel.

Od svých 20let si oblečení sama šila. O stylu rozhodovala aktuální móda. Šila podle časopisu „Žena a móda“, kde v příloze vycházely módní stříhy. Na letní oblečení používala často krep, bavlnu. Byly velmi příjemné a pohodlné. Zimní oblečení pak šila z manžestru, tesilu a flanelu. Látky se nakupovaly v „partyjovém“ obchodě. Zboží tam bylo hodně kazové, ale levné. Maminka šila hlavně sobě a nám dcerám. Šít se naučila sama na mateřské dovolené a potom v tříměsíčním kurzu. Tam se ale naučila hlavně sama dělat stříhy. Oblečení bylo šité na kufříkovém elektrickém šicím stroji značky Lada, který máme dodnes a dodnes plně funguje. Šila asi do svých 35let, kdy šila téměř denně. A to hlavně pro sebe, protože ji bavilo chodit každý den v jiném oblečení. Ráda si vymýšlela své vlastní stříhy, takové které neměl nikdo v okolí. Poté se oblečení darovala nebo přešívala na nás děti. Nyní už maminka nešije, protože se to nevyplatí. Je to dražší než běžná konfekce v obchodě. Také je velký výběr a s výběrem je velmi spokojena, protože je velmi pestrý a kvalitní. I značková móda je finančně dostupná. Dnešní aktuální móda se mamince velmi zamlouvá.

